

Posudek na diplomovou práci Michala Šimka, Gabriel Max a Praha

Hlavním tématem práce předkládané pod názvem Gabriel Max a Praha jsou výtvarné kritiky obrazů Gabriela Maxe publikované v letech 1858–1915 v pražských českých a německých periodikách. Práce si nejprve ve třech kapitolách všímá vývoje vztahu kritiků k salonní malbě Gabriela Maxe obecně. V následujících devíti kapitolách charakterizuje jednotlivé autory recenzí a textů (Purkyně, Neruda, Tyrš, Mádl, Tyršová, Weitenweber, Leumann, Hostinský a Klemt) a snaží se popsat jejich teoreticko-estetické postoje. Širší pražské souvislosti sleduje Michal Šimek v kapitole věnované dobovému ohlasu Maxových vrstevníků, žáků a epigonů (Brožík, Schikaneder, Liška, Pirner, Knöchel). Vlastní text doplňuje cenný soupis všech zpracovávaných textů v plném znění, soupis reprodukovaných či recenzovaných obrazů a soupis Maxových děl na výstavách Krasoumné jednoty a v Lehmannově prodejní galerii.

Ze závěru práce vyplývá, že u raných děl Gabriela Maxe převážila mezi recenzenty snaha konstituovat pojem domácí české školy. Max se proto představoval čtenářům jako naděje českého umění a kritici jeho souvislost s konkurenční mnichovskou školou, popřípadě vídeňským výstavním životem, nezdůrazňovali. Po stránce výtvarné především imponovala malířská virtuozita, kompoziční sběhlost a originalitu témat, vlastně nekanonické podání výjevů ikonograficky ustálených, jako byly životy martýrů nebo mariánské a christologické scény. Časem se ukázala nepřijatelnost Maxova salonního žánru pro budování národní české školy, spojované s historickou malbou. To dokládá autor práce výstižně na Purkyňových a Nerudových textech srovnávajících Maxe s Brožíkem nebo s Jaroslavem Čermákem.

Práce s texty dobové kritiky je velmi obtížná, a v případě pražské výtvarné kritiky je třeba často domýšlet závěry, k nimž se autoři sami nedobrali. Řada příspěvků nemá ani povahou kritického zhodnocení a klíč k některým položkám uvedeným v seznamu poskytne spíše literárněvědná analýza brakové literatury. Obtížné je také vyrovnat se s kvalitou obrazů při neexistenci moderní Maxovy monografie. Po shlédnutí připravované výstavy Gabriela Maxe v americkém Seattlu (s ohlášeným názvem *Over Julia's Dead Body: Gabriel von Max's Mystics and Martyrs*) by se Michal Šimek mohl opřít o solidnější analýzu děl, než podává dobová kritika.

Práce má svůj velký vklad v jasné struktuře, v níž sleduje vztah malíře a Prahy z hlediska chronologického, recenzentského a recepčního. Záslužné je také upozornění na Nerudovy a Hostinského texty, které předchozí bádání přehlédlo. Historik umění by měl ale udržovat větší odstup od jazyka i obsahu interpretovaných textů. Tak českým prostředím zdůrazňovaná „chorobnost“ námětů (s. 72) by se při použití literatury o salonní akademické malbě jevila jako jeden z obvyklých psychologizujících prostředků. Naopak oblíbený Maxův postup zamlčování nebo fragmentarizace protějšku hlavní postavy, kritizovaný dobovou kritikou, by si zasloužil aktuálnější zhodnocení. Textu by také výrazně prospělo i dopracování po stránce formální.

Přes uvedené výhrady doporučuji práci k obhajobě.

Tatjana Petrasová
15. září 2009